

LES IMATGES DIGITALS EN L'ENSENYAMENT DE LA HISTÒRIA DE L'ART: BASE DE DADES D'IMATGES D'ART CONTEMPORANI

Autors/es de la comunicació:

M ^a Lluïsa Faxedas Brujats Universitat de Girona mluisa.faxedas@udg.edu	M ^a Josep Balsach Peig Universitat de Girona dir.cacc@udg.edu	Dolors Vidal Casellas Universitat de Girona dolors.vidal@udg.edu	Xavier Antich Valero Universitat de Girona xavier.antich@udg.edu
Imma Prieto Carrillo Universitat de Girona mabu08@yahoo.es	Àngel Quintana Morraja Universitat de Girona angel.quintana@udg.edu	Imma Merino Universitat de Girona susavance2@gmail.com	Maria Recasens Vert Universitat de Girona maria.recasens@udg.edu

Resum

L'objectiu d'aquesta comunicació és presentar el treball que s'ha vingut desenvolupant al llarg dels darrers anys en els estudis d'Història de l'art de la Universitat de Girona, i més concretament entorn de l'àrea de coneixement d'Art contemporani. Aquest treball, emmarcat en diversos programes d'innovació docent, va consistir, en una primera fase, en la digitalització del material visual utilitzat en la docència (les anteriors diapositives); i en la fase que actualment estem desenvolupant, en la creació i posta en marxa d'una **Base d'imatges d'art contemporani en línia**, que està actualment en fase de proves.

Des del punt de vista docent, aquest projecte posa èmfasi en l'aspecte que nosaltres considerem clau en l'àmbit de la nostra tasca docent: el que hem intentat és crear una eina que faciliti la tasca dels nostres estudiants posant a la seva disposició tot el material visual treballat a les classes, de manera que el seu procés d'aprenentatge esdevingui molt més autònom i individualitzat. La valoració que els estudiants han fet de les fases del projecte executades fins ara ha estat molt positiva, i per això creiem que aquest projecte continua essent vàlid per al seu desenvolupament futur. Així mateix, aquesta eina s'està mostrant també molt útil pel que fa a temes de recerca, tant per als docents com per els estudiants, i voldríem aprofundir també en aquesta direcció.

En la propera fase el que pretenem és afavorir molt més la implicació de l'estudiant, ja que posant al seu abast més recursos, esperem que els utilitzi també de forma més autònoma i creativa, i que això tingui una repercussió positiva en el seu procés d'aprenentatge. Així mateix, i partint del fet que tot aquest material serà disponible on-line, pretenem explorar les

possibilitats de connectar el nostre recurs amb altres de similars que puguin estar treballant altres universitats, amb l'objectiu d'optimitzar-ne l'ús i les potencialitats.

Text de la comunicació

L'objectiu d'aquesta comunicació és presentar i discutir el projecte que estem treballant actualment de creació d'una **Base d'imatges d'art contemporani en línia** per posar a l'abast de professors i estudiants vinculats amb aquesta àrea de coneixement, en el marc principalment del futur grau, i fins ara llicenciatura, d'Història de l'art¹. En realitat, la Base d'imatges serà, quan estigui del tot enllestida, el punt final d'un procés que aquest mateix grup de docents vam iniciar fa ja uns quants anys, amb la voluntat de millorar les dinàmiques d'aprenentatge dels estudiants dins de l'aula, i també en el seu treball autònom.

Per a la docència de la Història de l'art el treball amb les imatges a l'aula i en l'estudi personal resulta un element imprescindible, bàsic i fonamental; la utilització d'imatges o presentacions no és una opció per millorar aspectes concrets de la docència o per incidir en determinats elements, sinó que és un element constitutiu del propi procés d'aprenentatge. L'adquisició de les competències i coneixements bàsics vinculats a la història de l'art es fonamenta en el visionat, comentari i discussió de les imatges d'obres d'art creades al llarg de tots els temps, per una banda, i també, òbviament, en la capacitat de memorització de les dades tècniques i cronològiques que hi fan referència. En l'àmbit de la història de l'art, doncs, és evident que qualsevol intent de millorar les metodologies docents passen inevitablement per reflexionar sobre com es pot treballar amb aquestes imatges.

Fins no fa gaires anys, des del punt de vista tècnic, l'única manera de treballar amb les imatges a l'aula era a través de l'ús de les diapositives; ens sembla que no cal ara insistir en quins van ser durant molt de temps els inconvenients de l'ús d'aquest sistema: imatges defectuoses, problemes tècnics continus, deteriorament de les imatges, problemes de classificació i emmagatzematge,... L'ús de les diapositives conduïa també inexorablement, per la seva mateixa dinàmica de funcionament, a un discurs estàtic i lineal, poc flexible i que dificultava enormement l'experimentació i la improvisació. Finalment, cal tenir present que les diapositives estaven a les mans i eren accessibles només per als professors, cadascun dels quals gestionava de forma autònoma el seu propi material, però que en qualsevol cas no es plantejava que fossin accessibles també per als estudiants, els quals, per al seu treball individual, havien de refiar-se o bé de la memòria, o bé buscar les imatges vistes a classe en

¹ En el projecte també hi han pres part professors vinculats a l'àrea de coneixement de Turisme cultural. Així mateix, les àrees de coneixement implicades han estat les següents: Història de l'art contemporani, Teoria de l'art i Història del cinema i dels mitjans audiovisuals; també s'ha treballat en assignatures de doctorat i del Màster de recerca en Humanitats, així com en el Màster en Comunicació i Crítica d'art.

llibres i enciclopèdies, si és que era possible trobar-les, i fer-ne sovint fotocòpies, amb els conseqüents perjudicis físics per al material imprès. En tot cas, aquesta metodologia conduïa a que l'estudiant acabés més preocupat per identificar i recordar la diapositiva vista a classe, que no per treballar sobre l'obra artística que aquesta diapositiva representava.

Encara que ara ens sembli que quan parlem de diapositives estem referint-nos a un mètode antic i en desús des de fa molt temps, cal recordar que el nostre grup, que va ser pioner en l'ús d'imatges digitals per a l'ensenyament de la història de l'art en el context de la nostra universitat², no va començar a treballar amb aquesta nova tecnologia fins al curs 2000/2001. Fou en aquell moment quan, gràcies a un ajut per a la Innovació docent concedit per a la universitat, vam poder comprar el material imprescindible (escàner i càmera fotogràfica digital) i contractar becaris per tal d'iniciar la tasca ingent de digitalitzar tot el material visual necessari per a la realització de les diverses assignatures vinculades a les nostres àrees de coneixement (v. annex 1). Cal recordar també que quan vam iniciar aquest projecte la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona, per exemple, només disposava de dos projectors mòbils, que calia anar traslladant d'aula en aula; i durant els primers anys, l'ús d'imatges digitals va conviure encara en la majoria de casos amb l'ús de diapositives.

Des de llavors fins ara, i gràcies principalment a dos ajuts de Millora de la Qualitat Docent rebuts per la Generalitat de Catalunya, s'ha continuat amb la tasca de digitalització de les imatges per a la docència, que hem portat a terme conjuntament entre els professorat i els diversos becaris i becàries que han anat treballant amb nosaltres, fins a arribat a tenir les aproximadament 10.800 imatges de què disposem actualment. No cal dir que al llarg d'aquest temps l'ús d'imatges digitals a l'aula s'ha generalitzat i escampat amb molta rapidesa, de manera que avui dia s'utilitzen profusament no només en la docència de la història de l'art, sinó de moltíssimes més disciplines, sigui en format d'imatges o presentacions. En qualsevol cas, els avantatges de l'ús d'imatges digitals per a la docència d'història de l'art són evidents: les imatges es conserven millor i es classifiquen més fàcilment, tenen molta més qualitat, es comparteixen entre tots els docents de forma senzilla i natural, permeten un major flexibilitat discursiva, són més fàcils i ràpides d'elaborar,...

En tot cas, i fent referència a l'objectiu d'aquest congrés, no cal dir que els principals beneficiaris de la introducció d'aquesta tecnologia a l'aula han estat els estudiants: la millora en la qualitat i quantitat d'imatges treballades ha estat radical, i per tant també s'ha facilitat el seu procés de coneixement de l'obra d'art; però a més, s'ha fet un pas endavant per facilitar-los

² La Universitat de Barcelona disposa d'un repositori d'imatges anomenat IMAGO, treballat des de la Biblioteca de la universitat, i en el qual s'han digitalitzat unes 130.000 diapositives d'història de l'art de tots els temps. Aquest repositori també està pensat per a l'ús exclusiu d'estudiants i professors de la pròpia universitat.

l'accés a les pròpies imatges per al seu ús individual, per tal d'utilitzar-les en el seu treball autònom, sobretot des del moment en què les imatges utilitzades a classe es van poder començar a penjar en línia a la plataforma docent *La meva UdG*. Tot seguit desenvoluparem aquest tema, però voldria esmentar aquí que per tal de mesurar l'opinió que els estudiants tenien sobre l'ús d'aquesta metodologia es va fer una enquesta a finals del curs 2005-06 entre els alumnes d'assignatures que havien estat utilitzant aquesta metodologia, i que aquesta va donar com a resultat una valoració molt positiva per part dels estudiants, en un moment en què encara podien comparar l'ús de les imatges digitals amb el de les diapositives (v. Annex 2).

Al llarg d'aquests anys, doncs, i un cop el primer objectiu de digitalitzar tot el material visual utilitzat a l'aula va ser assolit almenys en una primera fase (no cal dir que aquesta és una tasca que no s'acaba mai, perquè contínuament s'incorporen noves assignatures i nous temes pels quals cal proveir contínuament més material visual), van sorgir de forma natural les qüestions sobre com classificar-lo i ordenar-lo, per una banda, però sobretot com facilitar-ne l'accés al conjunt de professors que l'utilitzen, i de forma evident, als estudiants de les assignatures implicades. Aquesta reflexió ens va conduir a la necessitat de comptar amb una base de dades que ens permetés agrupar i classificar totes les imatges que tenim, incorporant la fitxa tècnica de cadascuna d'elles, per tal de poder posar fàcilment a l'abast de tots els implicats aquest material del què disposem que ja comença a ser molt abundant.

Òbviament, aquesta reflexió sobre com innovar en la docència de les nostres assignatures partia de la nostra pròpia experiència docent i del retorn que ens donaven els estudiants; però també és necessari que contextualitzem aquest projecte en el marc del debat que s'ha portat a terme i que encara continua de la reforma dels ensenyaments universitaris i la seva adaptació al nou marc normatiu i educatiu que ens proporciona la Declaració de Bolonya i el nou Espai Europeu d'Educació Superior. Com sabem, els canvis en l'àmbit docent que es deriven de la plena entrada en aquest espai són de gran abast i afecten gairebé tots els aspectes de l'estructura universitària. En allò que pertoca a la docència, que és del que es tracta en aquesta ocasió, els canvis més importants són, probablement, la definició de les competències com a objectiu final de la tasca docent; i per l'altra, la nova consideració de l'actitud activa de l'estudiant en el seu procés d'aprenentatge. La introducció d'aquests elements ens està conduint a una reflexió profunda sobre la docència universitària, especialment en l'àmbit de les humanitats, que és el que a nosaltres ens interessa; és en aquest marc doncs que es desenvolupa i té sentit el nostre projecte.

Lògicament, el concepte de base de dades d'imatges per a la història de l'art existeix des de ja fa temps, i la xarxa compta amb un gran nombre d'exemples destacats de bases d'imatges, gratuïtes o de pagament, que resulten molt útils per als historiadors de l'art en la

seva tasca de recerca i de preparació de la docència. Sense la menor voluntat d'exhaustivitat, podem citar com a algunes de les bases d'imatges més rellevants *ArtStor* (<http://www.artstor.org/index.shtml>), *Web gallery of art* (<http://www.wga.hu/>), o els resultats que dóna l'aplicació de cerca d'imatges en el cercador *Google*, per exemple; així mateix, moltes institucions museístiques s'han esforçat en els darrers temps a posar en línia les seves col·leccions, la qual cosa facilita molt el treball d'estudiants i investigadors. En aquest àmbit podem citar els exemples del repositori d'imatges de la *Réunion des musées nationaux* de França (<http://www.photo.rmn.fr/>), o la posta en línia de la seva col·lecció del MOMA (<http://www.moma.org/explore/collection/index>). Existeixen també diversos índexs i directoris que faciliten notablement la tasca de localització, com per exemple <http://www.digital-librarian.com/art.html>.

No cal dir que part de la nostra feina consisteix actualment en orientar els estudiants cap a l'ús d'aquests materials, per tal que ells mateixos tinguin recursos per poder treballar tots aquells aspectes vinculats amb les assignatures i continguts; i evidentment, també els propis professors els utilitzem abundantment en la nostra pròpia tasca. Malgrat la importància i utilitat d'aquestes bases de dades d'imatges que ja existeixen, però, la necessitat d'una base de dades pròpia se'ns ha continuat fent evident, per diversos motius: en primer lloc, per la qualitat de les imatges, que no sempre en aquestes bases de dades és la suficient com per poder ser treballades a classe, en què es necessita un cert nivell de resolució i mida. Però sobretot, per que fa al contingut: només en una base que gestionem nosaltres mateixos ens podem assegurar que en formin part totes aquelles imatges que utilitzem a classe, i de forma molt especial, en el nostre cas específic, totes aquelles que corresponen a l'art català i local, absent absolutament dels repertoris internacionals, així com totes aquelles que tenen a veure amb aspectes molt concrets que cada docent considera que necessita en les seves assignatures.

És per aquest motiu que l'any 2004, amb la concessió del primer ajut per a la Millora de la Qualitat Docent, vam començar a treballar en la creació d'una base de dades pròpia. El nostre objectiu en el seu plantejament va ser el d'aconseguir una eina que ens permetés avançar en l'aplicació de les noves metodologies docents centrades en els estudiants i el seu procés d'aprenentatge, i que havia d'estar destinada a complir prioritàriament els següents objectius docents:

- facilitar el treball individual de l'estudiant, fora del marc de l'aula. En el context de l'aplicació dels nous graus i les noves metodologies docents que comporten, aquesta base de dades d'imatges s'ha de convertir en una eina fonamental i essencial per al treball autònom de l'estudiant. Posar al seu abast tot el fons visual d'imatges que

necessita per treballar, d'una forma ordenada i ben classificada, amb tota la informació rellevant adjunta, suposarà per als alumnes no només un important estalvi de temps, sinó un instrument imprescindible per a l'elaboració de treballs i presentacions o per a l'estudi individual

- fomentar l'autonomia de l'estudiant respecte el professor en els seus processos d'aprenentatge. Aquesta base de dades ha de ser una eina important en la superació del model docent tradicional de la classe magistral en què el professor presenta unilateralment un tema amb el suport de les imatges. Amb aquesta eina tots, estudiants i professors, compartiran el mateix material visual i s'obren per tant possibilitats a noves pràctiques docents
- facilitar el treball docent del professor en el marc de l'aula. Malgrat que els professors estan habituats a treballar a l'aula amb un paquet d'imatges prèviament seleccionat i preparat, l'accés on-line a totes les imatges que puguin necessitar durant la sessió docent obre moltes més possibilitats en l'elaboració del discurs, perquè permet treballar establint comparacions, relacions, influències,... entre obres d'art i imatges diverses amb una major fluïdesa i flexibilitat.
- fer possible noves línies de recerca, que partint del concepte de la construcció acumulativa del coneixement ens faci possible, a través del treball conjunt d'estudiants i professors, aprofundir en la recerca sobre diversos temes fins ara poc abordats degut en bona mesura a la manca de material visual accessible, sobretot en l'àmbit de la història de l'art local.

La creació d'aquesta base de dades (que de moment es pot consultar a <http://docima1.udg.edu/~u1048250/>) és actualment l'eix del nostre projecte d'innovació docent; tal i com hem avançat, es tracta d'una base de dades que està específicament pensada per a les necessitats dels nostres estudiants, i per tant contindrà bàsicament aquelles imatges rellevants per la docència, segons ho considerin els diversos professors. Així mateix, incorpora imatges sobretot d'artistes catalans i locals que són necessàries tant per la docència com per la recerca, i que no es troben en bases de dades d'abast internacional. Garantim també que són imatges de qualitat suficient per a la seva anàlisi, i sobretot, que van acompanyades d'una fitxa tècnica que ens en dóna tota la informació necessària per al seu estudi i contextualització, cosa que algunes altres bases de dades no ofereixen.

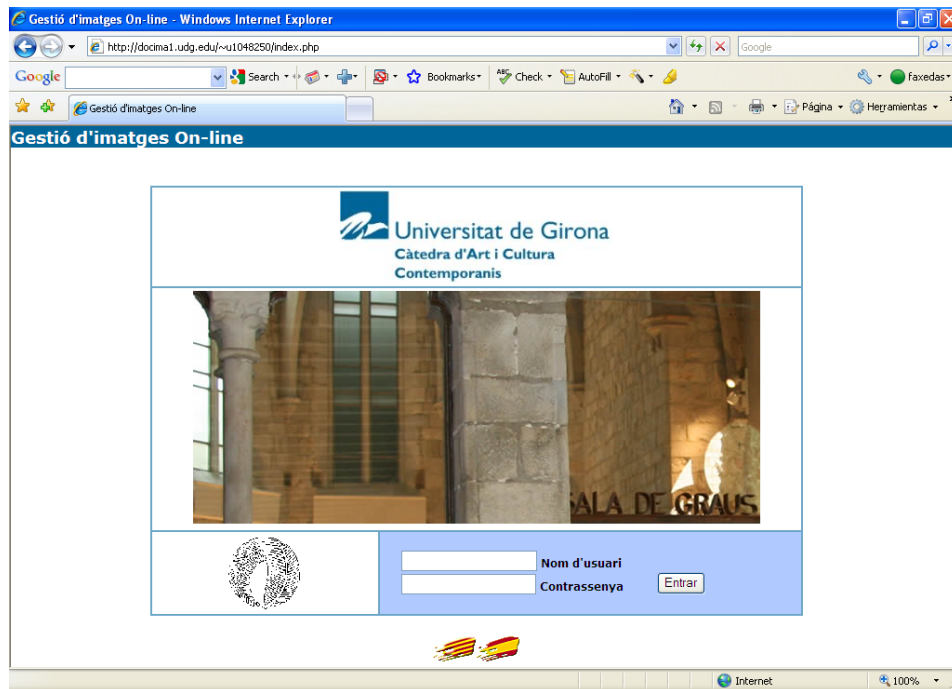

Fig. 1. Visualització de la pantalla d'accés a la base de dades

El procés de creació d'aquesta base de dades ha resultat ser d'una gran complexitat, degut fonamentalment a qüestions de caire tècnic; val a dir que els ajuts que hem rebut no contemplaven la compra de software, i per tant ha calgut crear un programa *ex-novo* que puguem utilitzar. En aquest sentit, la participació en el projecte de dos becaris del Departament d'Informàtica i Matemàtic Aplicada ha estat bàsica, perquè ells són els que s'han encarregat de crear, mantenir i millorar la base de dades. Actualment aquesta ja està enllestida, pendent només de la millora d'algunes qüestions d'accessibilitat i del que pugui resultar-ne del període de proves amb els estudiants que iniciarem aquest curs. D'altra banda, hem treballat i ho seguim fent en la tasca ingent d'introduir a la base totes les imatges que ja teníem prèviament digitalitzades, amb la fitxa tècnica de cadascuna d'elles, per tal que siguin fàcilment localitzables i utilitzables. Pel que fa a la qüestió dels drets, cal recordar que la legislació vigent protegeix el dret d'utilització d'imatges en el context docent i educatiu, sempre que aquest ús quedi limitat clarament als usuaris d'aquest context, és a dir als estudiants i als professors; en el cas de disposar de les imatges en línia, cal assegurar que només puguin accedir-hi les persones vinculades a l'assignatura en qüestió, cosa que ja s'ha tingut en compte en l'elaboració de la base.

Aquesta base permetrà, des d'un punt de vista tècnic, localitzar fàcilment les imatges a partir de tota una sèrie de criteris predeterminats (autor, tècnica, període, any de realització,...).

Un cop localitzades, cada imatge pot ser baixada directament a l'ordinador amb el què s'estigui treballant, on es podrà visualitzar, amb molt bona qualitat, amb qualsevol dels programes que ho permeten (Irfanview o qualsevol altre). Així mateix, permet crear "paquets" d'imatges utilitzant també els criteris de cerca (per exemple, "pintures de 1913"), que l'usuari es podrà descarregar també ràpidament al seu ordinador; així tant el professor com l'estudiant podrà crear paquets que podrà utilitzar tant en la docència com en la presentació de treballs, per exemple. Amb tot, l'accés de professors i alumnes serà diferent, perquè lògicament els primers tenen possibilitats d'administració de la base de dades (afegir o treure imatges, canviar dades o informacions,...), que els estudiants no tenen; almenys en aquesta primera fase, per a ells serà bàsicament una eina de consulta. De cares al futur però, es pot preveure fàcilment que un alumne o grup d'alumnes pugui tenir un accés més ampli, per tal d'introduir, per exemple, algun grup determinat d'imatges que estiguin treballant i que pugui ser d'interès per al conjunt de la comunitat docent.

Fig. 2. Visualització de la pantalla amb el resultat de la cerca de pintures de Matisse, des de l'accés per estudiants

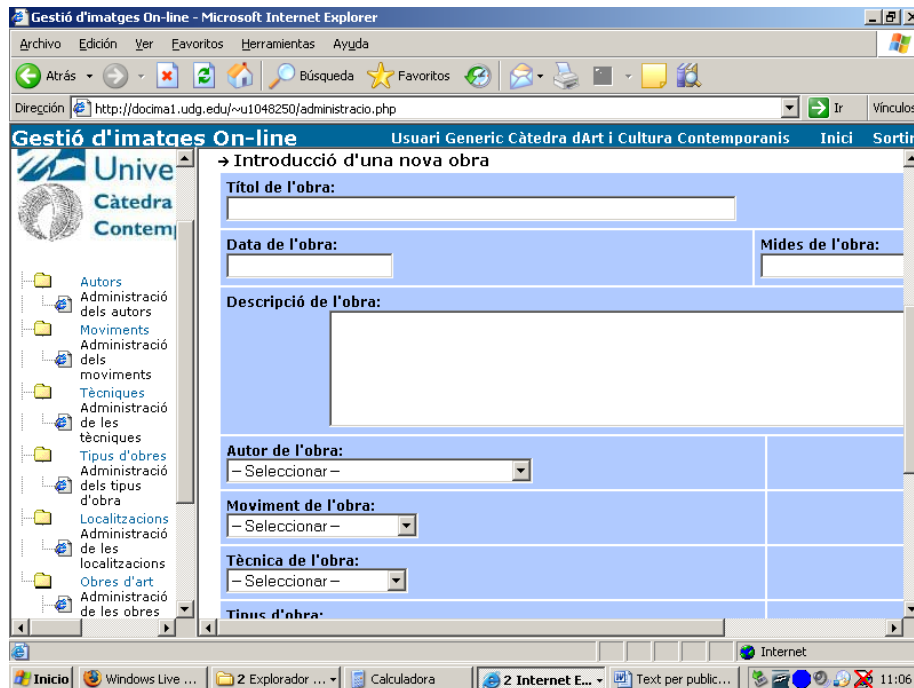

Fig. 3. Visualització de la pantalla amb l'accés d'administrador, per a introduir noves imatges a la base

Finalment, la base dades que estem desenvolupant és una eina, i com a tal pot utilitzar-se de moltes maneres. El nostre objectiu amb aquest projecte, però, és fer un pas endavant pensant en els estudiants com a destinataris finals de la nostra feina docent, i pensant doncs en facilitar-los tots aquells recursos específics que després ells hauran d'aprendre a utilitzar de la forma més productiva possible. Que l'estudiant tingui a l'abast una base de dades amb totes les imatges treballades a classe o utilitzades per a la docència, totes elles amb la seva corresponent fitxa tècnica, suposa per a ell un estalvi de temps importantíssim tant a l'hora d'estudiar com a la d'elaborar treballs; es tracta doncs que tot aquest material, així com el temps disponible, s'orienti a facilitar-li una comprensió més personal, reflexiva i crítica del fet artístic. És a dir, i de forma molt pràctica, es tracta de pensar i reflexionar més sobre les obres d'art que les imatges ens evoquen, i dedicar menys temps a la seva recopilació. Així mateix, un bon ús de la base de dades hauria d'ajudar als estudiants a establir itineraris artístics propis, facilitar l'aparició de connexions suggestives, i en general hauria d'estimular-los a generar associacions creatives entre les obres d'art, més enllà del concepte tradicional de la seva ordenació cronològica.

Des d'un punt de vista més pràctic, no cal dir que aquesta base és una eina bàsica per al possible establiment futur d'estudis semi-presencials o a distància; i en el present, és una eina

utilíssima per a aquells estudiants que han de compatibilitzar l'estudi amb el treball, i en general per a facilitar l'estudi independent i autònom per la seva part.

Evidentment, esperem que a més de situar l'estudiant al centre del nostre treball docent, la base també ajudi a millorar el treball dels professors, ja que ofereix moltes possibilitats de flexibilització del discurs, i facilita molt el treball a l'aula, a més de representar un estalvi de temps i de ser una bona eina auxiliar per a la recerca.

Conclusions

Tant la pràctica docent portada a terme fins ara com les enquestes realitzades als estudiants ofereixen una valoració extremadament positiva del treball amb imatges digitals en la docència; de fet, des que vam iniciar aquest projecte el seu ús s'ha estès de forma absolutament generalitzada. Ara mateix però ens sembla que cal fer un pas endavant per tal que no sigui només el professor qui disposi d'aquest material, sinó que els estudiants hi puguin treballar de forma lliure i independent per avançar en els seus propis temes d'estudi o recerca.

En el moment d'escriure aquest text estem treballant encara en la creació de la base de dades i només l'hem utilitzada de forma experimental entre els professors; per tant no podem oferir encara dades conclusives sobre el seu impacte concret en els processos d'aprenentatge dels estudiants. Ara bé, l'ús intensiu i positiu que aquests fan de les imatges que ja els oferim penjades a "La meva UdG" fa pensar que també aquesta base de dades tindrà una bona acceptació i serà d'una important utilitat. Així mateix, esperem que la implantació de la nova plataforma *Moodle* ens obri també noves possibilitats d'ús. No cal dir que entre el format utilitzat fins ara, molt més passiu (es posen a disposició dels estudiants uns paquets d'imatges predeterminats), i les possibilitats de treball obert que ofereix la base de dades, s'obren un gran nombre de possibilitats de treball que caldrà anar explorant i determinant.

A partir de la nostra experiència, doncs, creiem que aquesta base de dades d'imatges pot ser una bona eina per a l'ensenyament de la disciplina de la història de l'art superant els paràmetres tradicionals en què és el professor qui de forma unilateral presenta i comenta el material visual a classe, per passar a un altre paradigma en què l'estudiant pot treballar amb aquest material pel seu compte, establint nous itineraris de coneixement. Així mateix, i com proposàvem en els objectius, voldríem convertir aquesta base de dades també en una eina de recerca sobretot en l'àmbit de la història de l'art local, en la que participem tant estudiants com professors i que ens permeti compartir el coneixement actual sobre el tema i avançar en noves aportacions.

En qualsevol cas, és evident que un altre dels reptes de futur més importants que tenim per davant és la possibilitat de connectar la nostra base amb altres bases de dades similars que estiguin utilitzant altres universitats, per tal de poder compartir el material i optimitzar els recursos que hi hem destinat; en aquest sentit, idealment l'objectiu a assolir hauria de ser el de poder crear una única base de dades compartida entre universitats, a l'estil dels catàlegs bibliotecaris conjunts que s'han demostrat abastament una eina de treball fonamental en l'àmbit acadèmic³. Caldrà doncs aprofundir en aquest punt, que malgrat totes les dificultats tècniques i administratives que sens dubte sorgiran, creiem que és un aspecte essencial per tal d'avançar de forma significativa en la millora de la docència en l'àmbit específic dels estudis d'història de l'art, i en general en tots aquells que puguin utilitzar imatges d'obres d'art com a material docent i de recerca.

Bibliografia

Balsach, M. J., Faxedas, M. L., Recasens, M. i Vidal, D. (2003). "Projectes d'innovació docent. Informatització del fons d'imatges d'art contemporani de la UdG"; dins *La innovació docent a la Universitat de Girona. Presentació de projectes d'innovació docent*, Girona: Universitat de Girona, pp. 217-223

Kenney, A. R. i Rieger, O. Y (2000). *Moving Theory into Practice: Digital Imaging for Libraries and Archives*. Mountain View (CA) : Research Libraries Group

Lozano, J. S. *Internet para historiadores del arte* (2005). Recuperat l'1 de setembre de 2009, des de <http://www.uv.es/gdha/formac/iha.htm>

Lozano, J. S. "Imágenes digitales para la enseñanza de la historia del arte: ejemplos, modelos, propuestas" (2002). Comunicació presentada al Congrés internacional Culturtec (Madrid, maig del 2002), recuperada l'1 de setembre de 2009 des de <http://www.uv.es/gdha/publica/culturtec2002.pdf>

Pitt, S. P., Updike, C. B. i Guthrie, M. E. "Integrating digital images into the Art and Art History Curriculum" (2002), dins *Educause Quarterly*, nº 2, pp. 38-44

³ En aquest sentit és just reconèixer el treball de Jorge Sebastián Lozano, que tant en els seus articles (v. bibliografia) com en la seva pràctica ha treballat àmpliament per tal de conscienciar la comunitat acadèmica de la conveniència de treballar conjuntament en l'àmbit de la utilització de recursos electrònics i digitals.

Qüestions i/o consideracions per al debat

Entre els aspectes que ens agradaria comentar o debatre, hi ha els següents:

- ens agradaria conèixer en primer lloc si existeixen altres experiències similars i saber com funcionen, per veure què podem introduir en el disseny de la nostra base de dades per millorar-la i fer-la més útil; i igualment, per veure la possibilitat de connectar en línia els diversos recursos per optimitzar-ne els resultats
- també estem interessats en discutir les darreres innovacions en l'àmbit del tractament digital de les imatges, i en veure com poden ser útils en el context docent i de recerca
- així mateix proposem debatre a l'entorn de l'ensenyament de les humanitats en general i de la història de l'art en particular segons els nous models metodològics centrats en el paper actiu de l'estudiant, ja que creiem que aquest és un dels àmbits científics més reticents a incorporar noves metodologies que superin els models docents tradicionals

Annex 1. Assignatures en què s'han aplicat els resultats del projecte

Llicenciatura d'Història de l'art

Història de l'art contemporani (s. XIX i XX)	Troncal
Història de les idees estètiques	Troncal
Fonaments teòrics de l'art	Troncal
Tècniques artístiques	Troncal
Fonts per a la història de l'art contemporani	Troncal
Art modern i contemporani a catalunya	Obligatòria
Estètica de la fotografia	Optativa
Qüestions d'estètica i teoria de l'art	Optativa
Crítica de l'art	Optativa
Avantguardes artístiques: Picasso, Miró, Dalí	Optativa
Avantguardes artístiques: Joan Miró, Paul Klee i T.S. Eliot	Optativa
Història de la cultura	Optativa
Història de la pintura abstracta	Optativa
Art de la segona meitat del s. XX	Optativa

Diplomatura de Turisme

Patrimoni cultural i turisme	Troncal
Creació d'itineraris turístics	Optativa
	(Obligatòria de Perfil)

Anàlisi Cultural Turística

Optativa
(Obligatòria de Perfil)

Master I. en Direcció i Planificació del Turisme

Conceptes i fonaments del turisme cultural
Gestió del turisme cultural

Obligatòria d'itinerari
Obligatòria d'itinerari

Doctorat en Turisme, Dret i Empresa

Concepts and fundamentals of cultural tourism

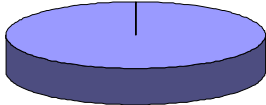
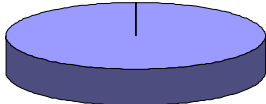
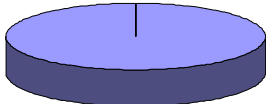
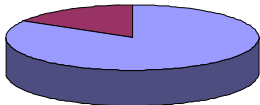
Obligatòria

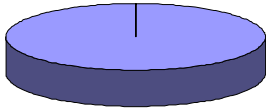
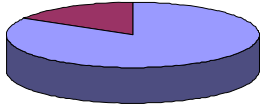
Grau superior en Realització audiovisual i multimèdia.

Història de les imatges
Cultura visual

Optativa
Optativa

Annex 2: Enquesta als estudiants

<i>Preguntes</i>	<i>Respostes (en percentatges)</i>
Estàs cursant o has cursat al llarg de la llicenciatura alguna assignatura en la que encara s'utilitzin diapositives?	SÍ: 100%
L'ús d'imatges digitals a l'aula millora la qualitat de la docència?	SÍ: 100%
Tenir accés a les imatges a través de "La meva UdG" t'ajuda a l'hora d'estudiar pel teu compte, preparar treballs...?	SÍ: 100%
Tenir accés a les imatges a través de "La meva UdG" t'ajuda a l'hora de recuperar classes a les que no has pogut assistir?	SÍ: 83,33% NO: 16,67%

<p>Tenir accés a les imatges a través de “La meva UdG” t’ajuda a optimitzar i estalviar temps?</p>	<p>SÍ: 100%</p>
<p>Tenir accés a les imatges a través de “La meva UdG” et facilita un millor estudi i coneixement de les obres estudiades a classe?</p>	<p>SÍ: 83,33% NO: 16,67%</p>

Mostra: sondeig realitzat a 24 alumnes de les assignatures d'*Història de l'art Contemporani (segles XIX i XX)*, *Art Contemporani a Catalunya* i *Història de les Idees Estètiques*, al llarg del mes de maig de 2006